

Kurtubî'nin Morfolojik Temelli Anlam Arayışı

İsmail Erken

 <https://orcid.org/0000-0002-4327-4496> | ismail.erken@ikc.edu.tr

Dr., İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, İzmir, Türkiye

Öz

Morfoloji, biçimbilim veya Arapça bir terim olarak sarf; bir kökten, anlam bağlamına ve hedeflenen ifadeye uygun ek ve eklerle yeni bir biçimde ya da aynı biçimde başka bir yapı oluşturma ve oluşturulmuş yapıları inceleme ilmidir. Kur'an, anlaşılması için Arapça tenzil olunan bir kitap olması sebebi ile Arap dilbilimin diğer konuları ile beraber morfoloji yani sarfın da inceleme alanı içerisinde. Müfessirler ve dil bilimi âlimleri Kur'an'ı anlamak ve açıklamak için morfoloji konularına çalışmalarında yer verir. Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed el-Kurtubî (ö. 671/1273) de bu amaçla el-Câmi' lî Ahkâmi'l-Kur'ân tefsirini kaleme almıştır. Bu tefsirin özelliklerinden biri neredeyse her âyetin açıklamasında öncelikle filolojik açıklamaların yer almasıdır. Kurtubî, diğer müfessirler gibi tefsirinde Kur'an'ı anlama/açıklama çabası içinde morfolojiye de yer vermiştir. Lafızların morfolojik tahlillerini yaparken onların özelliklerini belirtmiştir. Ayrıca kimi zaman bir takım ayrıntı ve istisna kabilinden durumları açıklamıştır. Lafızların taşıdığı morfolojik özelliklerle onların ifade ettikleri anlamları izaha çalışmıştır. Dikkat çeken bir husus müfessirin morfolojinin kurallarını aslında o kuralların basit düzlemde veremeyeceği anlamlara ulaşmak veya onları açıklamak için de kullanmasıdır. Kurtubî'nin bu çabayı lafzın özelliği, kıraat okuyuş farklılıkları, bağlam, zaidlik, hazf vb. sebepler ile gösterdiği görülmektedir. Bu çalışma onun anlama gayreti içerisinde verdiği bilgiler taranarak özellikle morfolojinin bazı konuları hakkında yaptığı değerlendirmeleri esas almaktadır. İncelenen konular; tekil-ikil-çoğul, erillik-dişillik, belirlilik-belirsizlik başlıkları ile sınırlandırılmıştır. Bu kapsamda ilgili konularda tefsirde taramalar yapılmış, bazı örnekler seçilerek konu açıklanmış ve konuya dair değerlendirmelerde bulunulmuştur. Yürütülen çalışmada örnekler derinlemesine incelenerek özellikle anlam odaklı bir düzlemde konu ele alınmıştır.

* Bu çalışma doktora tezinden üretilmiştir: İsmail Erken, "el-Câmi' li-ahkâmi'l-Kur'ân'ın Filolojik Açidan İncelenmesi" (İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Doktora Tezi, 2020).

Anahtar Kelimeler

Arap Dili ve Belagatı, Arapça, Morfoloji, Sarf, Tefsir, Kurtubî.

Etik Beyan	Bu çalışma, 2. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu'nda sunulan "Kurtubî'nin Morfolojik Temelli Anlam Arayışı" adlı tebliğin özetidir.
Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	04.07.2022
Kabul Tarihi	01.08.2022
Yayın Tarihi	31.08.2022
Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Dil ve Dilbilim
Araştırma Alanı	Tefsir, Kıraat

Sempozyum	:
Adı	2. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/index.php/tsbs/article/view/109
Yer ve Tarih	Çevrim İçi - 27-31 Ağustos 2022
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Bildiri Oturum Bilgisi	22. Oturum - 30 Ağustos 2022 Salı 12:00 - 13:10
Telif Hakkı	© 2022 İsmail Erken. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Erken, İsmail. “Kurtubî’nin Morfolojik Temelli Anlam Arayışı”. 2. <i>Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. . Ankara: Oku Okut Yayınları, 2022. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.28

Qurtubî's Morphological Based Interpretation

İsmail Erken

 <https://orcid.org/0000-0002-4327-4496> | ismail.erken@ikc.edu.tr

Dr., İzmir Katip Çelebi University, İzmir, Türkiye

Abstract

Morphology, “sarf” as an Arabic term, is the science of generating another structure in a new or the same form with affixes and affixes that are suitable for the root, context of meaning, and targeted expression, and examining the formed structures. Since the Qur’ân is a book sent in Arabic for understanding, it is also within the scope of the study of Arabic linguistics and morphology. Exegetes and linguistics scholars mention morphology issues in their studies to understand and explain the Qur’ân. For this purpose, Abū Abdallah Muhammad b. Ahmad al-Qurtubî (d. 671/1273) wrote the interpretation “ al-Jamî li-’Aḥkâm al-Qur’ân”. One of the general features of the tafsîr is that there are primarily philological explanations when explaining almost every ayah. Like other commentators, he also includes morphology in his tafsîr to understand/explain the Qur’ân. While making morphological analyzes of the words, he states their features. In addition, it sometimes explains some details and exceptional situations. He tries to explain the morphological characteristics and the meanings of the words. The remarkable point is that the exegete also uses the rules of morphology to reach or explain the meanings, even though those rules can not give the meaning within a superficial level. Qurtubî’s effort is based on the characteristics of the wording, the differences in the recitation, the context, excessiveness (zaeed), reduction, etc., shown by reasons. This study is based on his evaluations of some subjects of morphology by scanning the information he gave to understand. Considering that the study is a presentation and has a time limitation, topics are limited to singular-dual-plural, masculinity-femininity, and definite-indefinite. Interpretations were scanned about the mentioned issues. By choosing some examples, the subject was explained, and comparisons were made with the evaluation. The samples were examined in depth, and the matter was conveyed on a meaning-oriented base.

* This study was produced from the Ph.D. dissertation: Philological analysis of Al-Jamî li Ahkam al-Qur’ân (İzmir: Dokuz Eylul University, Ph.D. Thesis, 2020)

Keywords

Arabic Language and Rhetoric, Arabic, Morphology, Sarf, Tafsîr, Qurtubî.

Ethical Statement	This paper is a summary of the study titled “Qurtubî’s Morphological Based Interpretation” presented at the 2nd Turkish Symposium of Social Science.
Type	Conference Proceeding
Received	2022-07-04
Accepted	2022-08-01
Published	2022-08-31
Category	Art & Humanities, Language & Linguistics

Research Area	Religious Studies, Tafsîr - Qirāʾah
Conference	:
Title	The 2nd Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/index.php/tsbs/article/view/109
Location & Date	Online - August 27-31, 2022
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 22 - August 30, 2022, Tuesday 12:00 - 13:10
Copyright	© 2022 İsmail Erken. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Erken, İsmail. "Qurtubî's Morphological Based Interpretation". <i>The 2nd Turkish Symposium of Social Sciences: The Book of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. Ankara: Oku Okut Press, 2022. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.28